

KRONIKA

Žurnalui „Acta Paedagogica Vilnensia“ – 25-eri!

Vilniaus universiteto Edukologijos katedros mokslo žurnalas „Acta Paedagogica Vilnensia“ leidžiamas jau 25 metus. Apie gana solidų žurnalo kelią kalbasi doc. dr. Roma Kriaučiūnienė ir ilgametė žurnalo vyriausioji redaktorė prof. habil. dr. Vanda Aramavičiūtė.

Prisiminkime žurnalo įkūrimo istoriją. Kas buvo jo steigimo iniciatorius?

Mokslo žurnalas „Acta Paedagogica Vilnensia“ pradėtas leisti po Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimo 1991 metais. Jo įkūrėjas ir vyriausiasis redaktorius buvo Edukologijos katedros prof. habil. dr. Leonas Jovaiša. Šias pareigas profesorius profesionaliai ir labai atsakingai vykdė iki 2000 metų. Per tą laiką parengti ir išleisti 7 žurnalo tomai. Tad laikotarpį nuo 1991 m. iki 2000 m. galima įvardyti kaip pirmąjį žurnalo raidos etapą.

Koks vaidmuo buvo skiriamas žurnalui šiuo istorinio, politinio, ekonominio ir kultūrinio virsmo tarpsniu?

Po šalies Nepriklausomybės atkūrimo iškilo būtinybė permąstyti pedagogikos, kaip ir kitų socialinių mokslų, teorinius, metodologinius, strateginius, metodinius ir organizacinius pagrindus. Tad žurnalo paskirtis šiuo pereinamuoju laikotarpiu buvo teikti pagalbą pedagogams – teoretikams ir praktikams, kad jie gebėtų naujoviškiau ir veiksmingiau spręsti teorines ir praktines problemas, kylančias tuometėje bendrojo lavinimo mokykloje.

Kokie buvo keliami konkretūs žurnalo uždaviniai?

Iš naujo pasklaidžius pirmuosius žurnalo tomus matyti, kad buvo siekiama: 1) įvertinti Lietuvos pedagogikos, kaip mokslo apie žmogaus ugdymą, tuometę būklę; 2) įprasminti naujus laisvo ir kūrybiško Lietuvos valstybės piliečio, gebančio brandinti savo kultūrinę ir tautinę savimonę ir kartu rūpintis savarankiškos ir demokratinės valstybės kūrimu, ugdymo tikslus; 3) pasitelkti pedagogikos istoriją kaip sukauptos edukacinės išminties ir patirties šaltinį, galintį padėti atrasti optimalius ugdymo plėtotės būdus.

Į tai atsižvelgus, šio etapo žurnale nemažai vietos buvo skiriama tarpukario ir pokario Lietuvos mokyklos reformų ir pedagoginės minties raidos apžvalgai. Remiantis lyginamąja ir istorine pedagogika, buvo pristatomos pasaulyje paplitusios, bet to meto Lietuvos skaitytojams mažai žinomos pedagoginės srovės (egzistencinė, humanistinė, tradicinė „aktyvioji“ ir modernioji pedagogika) ir joms atstovaujančių iškilių pedagogų (Diuji, Foersterio, Šalkauskio, Maceinos ir kt.) ugdymo sistemos ar modeliai. Šitaip taip pat norėta

atkreipti dėmesį į ugdymo universalumo, perimamumo ir sistemiskumo svarbą.

Šio tarpsnio žurnalo straipsniuose buvo keliami ir ugdymo filosofijos klausimai, susiję su svarbių ugdymo paradigmu (ugdymo objekto, ugdymo realybės, ugdymo tikslų, ugdytojo rengimo ir pašaukimo) aptartimi. Buvo siekiama padėti įsisąmoninti aktualias hodegetikos problemas: vertybines nuostatas, ypač susijusias su tiesos, humaniškumo, tolerancijos, kūrybiškumo, tautinės savimonės puoselėjimu. Kartu norėta aptarti pavienes didaktikos kryptis: modulinę, diferencijuotą ir individualųjį, integruotą, lygiagretųjį mokymą. Taip pat mėginta kelti ir mokyklos vadybos problemas, kartu pristatyti jų sprendimo strategijas, paplitusias šiuolaikinėje užsienio pedagogikoje, ir svarstyti jų pritaikymo galimybes Lietuvos reformuojamose ugdymo institucijose. Šiuo laikotarpiu žurnalas buvo leidžiamas kartą per metus.

Ar keitėsi žurnalo paskirtis Jums perėmus vyriausiojo redaktoriaus pareigas?

Nors ir toliau norėta padėti įsisąmoninti ir spręsti aktualius ugdymo (švietimo) klausimus, intensyvios globalizacijos sąlygomis kylančius įvairių tipų institucijose, bet kartu siekta:

- išsaugoti edukologijos branduolį ir jo periferiją sudarančių mokslo šakų pusiausvyrą;
- užtikrinti tradicinės (fundamentinės) ir postmodernios edukologijos ryšį;
- ieškoti tuometinių teorinių ir empirinių tyrimų dermės plėtotės;
- propaguoti pasaulyje sukaupą novatorišką ugdymo patirtį, išvelgiant ugdymo tikslų ir problemų bendrumą, universalumą, nepaneigiant ir jų individualumo ir specifiškumo.

Suvokiant šių uždavinių plotmę ir sudėtingumą, į žurnalo turinį buvo įtraukiama tematika, apimanti ugdymo metodologijos, ugdymo kokybės, dvasinio ugdymo (dorovinio, pilietinio, tautinio, religinio), įvairių specialybių pedagogų rengimą, mokyklos bendruomenės gyvenimą. Natūralu, kad buvo gvildenami ir aktualūs švietimo politikos aspektai, aktualinamos ir kai kurios su tuo susijusios idėjos, nagrinėtos Lietuvos ankstesnių ir šiuolaikinių pedagogikos klasikų (Maceinos, Jovaišos, Vaitkevičiaus, Karčiauskienės, Bitino ir kt.) veikaluose.

Antra vertus, nuo 2009 metų nutarta žurnalo paskirtį labiau sieti su švietimo politikos ir kultūrinio ugdymo sąveikos procesų esmės ir įtakos įprasminimu plėtojant dvasines, intelektines ir fizines asmens galias, ugdant aktyvų, kūrybingą, atsakingą pilietį, įgijusį kompetencijų, būtinų sėkmingai socialinei integracijai ir mokymuisi visą gyvenimą (Atnaujintas pradinio ir pagrindinio ugdymo bendrųjų programų projektas, 2008). Atliepiant į naujus švietimui kylančius iššūkius – sparčią šalies socialinio ir ekonominio gyvenimo kaitą ir besiplečiančias galimybes įgyvendinti švietimo naujoves, žurnale buvo siekiama pateikti daugiau informacijos, skatinančios reflektuoti savo šalies ir pasaulio kultūros paveldo įvairovę, visuotinių kultūros vertybių pripažinimą, jų išsaugojimo ir puoselėjimo būtinybę, taip pat ugdytis pagarbą savo šalies kultūrai ir tolerantišką požiūrį į didėjančius religinius, socialinius, kultūrinius žmonių skirtingumus.

Kas buvo Jūsų žurnalo autoriai?

Žurnalo autoriai buvo įvairių Lietuvos ugdymo institucijų atstovai, dirbantys

mokslo tiriamąjį ir akademinį darbą universitetuose, institutuose, kolegijose, edukologijos doktorantai, magistrantai. Taip pat nemažai straipsnių rašydavo mūsų katedros nariai. Kartu buvo kviečiami rašyti straipsnių į mūsų žurnalą ir užsienio šalių (Latvijos, Vengrijos, Belgijos, Vokietijos, Lenkijos ir kt. tyrėjai, nagrinėjantys minėtus klausimus (pvz., prof. H. Wagner parengė net 4 straipsnių ciklą apie gyvenimo prasmės paieškas).

Kiek metų vadovavote žurnalui?

Žurnalui teko vadovauti 13 metų (nuo 2000 iki 2013 m.). Per tą laiką parengti ir išleisti 23 žurnalo tomiai. Nuo 2002 metų

žurnalas leidžiamas du kartus per metus. Prisimindama tuos leidybinio darbo metus, norėčiau padėkoti straipsnio autoriams, redakcinės kolegijos nariams, taip pat buvusiems Filosofijos fakulteto vadovams doc. Birutei Pociūtei ir Kęstučiui Dubnikui, nuolat palaikiusiems ir padėjusiems įveikti nemažai sudėtingų iššūkių.

Ko palinkėtumėte žurnalo ateičiai? Ką patartumėte žurnalo redakcinei kolegijai?

Norėčiau palinkėti žurnalui išlaikyti pakankamai aukštą statusą tarp kitų edukacinio žanro mokslo žurnalų, o žurnalo redakcinei kolegijai linkiu darnos, kokybiškų straipsnių, stiprybės ir sėkmės.